

Tur til Telemark 15.-16. juni 2011 for Lørenskog pensjonistuniversitet.

Dag 1

49 forventningsfulle startet med buss fra Triaden kl. 7.00 Vi måtte dra tidlig for å nå båten fra Ulefoss kl. 1045. Sola skinte og alle så ut til å være våkne og i godt humør til tross for tidspunktet for avreisen som i siste liten var endret fra 8.00 til 7.00.

Turen gikk via Drammen og Kongsberg til Notodden. Da vi nådde fram dit nesten, røyk viftereima på bussen og vi måtte få en ny buss fra Timeekspresen fram til Ulefoss hvor vi heldigvis kunne entre MS Henrik Ibsen. Hun var satt inn istedenfor MS Victoria som hadde maskin skade. Sola skinte fremdeles og vi fikk med oss den mest spennende delen av kanalen hvor de fleste slusene er.

På bussen ble det tid til å orientere litt om kanalens historie og verdi for bosetting og næringslivet i Telemark. Denne orienteringen ligger som vedlegg til dette referatet.

Telemarkskanalen ble hugget inn i fjellet for godt over 100 år siden. Da kanalen sto ferdig i 1892 ble den i Europa betegnet som et «åttende underverk». 500 mann hadde da jobbet i fem år med å sprengre seg vei gjennom fjellet. Mye av den første trafikken var knyttet til brynesteintransporten fra bruddene i Eidsborg i Lårdal. Før de rutegående dampbåtene ble satt i drift på Telemarksvannene på midten av 1800-tallet, var det å ro vannene når en skulle til byen. Folk kunne bli rodd eller leie prammer med to og tre åreganger, og langs vassdraget var det gjestgiverier der de reisende kunne ta inn. Strekningene over de store sjøene var delt inn i roskift. Mellom sjøene var det å gå til fots eller å få transport med hest. Vi fikk kjøpt mat og kaffe om bord og vi ankom Hogga litt over kl.14 etter en flott tur.

Heldigvis sto det en ny buss og ventet på oss for å bringe oss videre gjennom den flotte Telemarksnaturen til Dalen Hotell hvor vi skulle få servert dagens lunsj og litt orientering under eller etter middagen. Nokså forsinket etter en veldig behagelig men litt sakte gående busstur kom vi fram til det ærverdige Dalen Historiske Hotell og kunne nyte en deilig lunsj i flotte omgivelser. Direktøren ga oss en interessant gjennomgang av hotellets spennende historie og driften i dag.

På grunn av Telemarkskanalen ble Dalen et sentrum, dette var den korteste veien mellom Christiania (Oslo) og Bergen.

Turismen var stor så tidlig som i 1892 da Telemarkskanalen åpnet. Norge var et eksotisk og spennende reisemål og Dalen manglet et "luxushotell" for de rike og prominent . Med

inspirasjon fra våre stavkirker og elementer fra vikingtidens ornamentikk ble Dalen Hotel oppført i 1894. Hans Larsen, en velstående forretningsmann fra Skien tok initiativet sammen med grosserer Lars Rød, også fra Skien, og kjøpmann Anton Hansen fra Porsgrunn. Med som arkitekt var Haldor Larsen Børve fra Ullensvang, utdannet i Tyskland og såkalt hannoveraner der sveitserstilen stod høyt i kurs.

Fra første stund var hotellet et mektig anlegg, bygd i europeisk trearkitektur som var ført over i den norske dragestilen, og glanstiden tok til i et slott som var omgitt av drager og spir, av mystikk og storhet. Hit kom så vel kongelige som lokale gjester. Hit kom det engelske aristokratiet. Hit kom Kong Oscar II av Norge og Sverige, kongen av Siam (Thailand), keiser Wilhelm av Tyskland og kong Leopold av Belgia. Hit kom kong også Haakon VII og dronning Maud med kronprins Olav og prominente gjester fra hele Europa. De stelte til ball og danset vals. I et halvt århundre danset de seg gjennom gleder og sorger, gjennom krig og fred.

Glanstiden tok slutt med andre verdenskrig. Den tyske okkupasjonsmakten overtok hotellet og andre gjester forsvant sammen med mesteparten av det

originale interiøret. Vedlikehold var ikke gjort og etter krigen så det dystert ut for det en gang så ærverdige hotellet. Mange eiere og mange former for drift ble prøvd. Til slutt ble det stengt og stod for vær og vind og som lekeplass for barn. Det ble antydning at det ville bli mer verdig å sette fyr på hotellet enn å la det råtne ned til skam for bygda.

Predikanten Åge Samuelsen hadde tro på framtiden for Dalen. Han kjøpte hotellet, men han lyktes ikke med å få i stand bygningene. Derimot ga han hotellet uvurderlig oppmerksomhet og PR. Gjennom sin innsats skaffet han - etter sin død - interesse for å investere i bevaring av hotellet.

Sist på 1980-tallet ble det avgjort å ta et siste forsøk på restaurering. I 1992 åpnet hotellet igjen, totalrenovert og med store visjoner. Restaureringen var så vellykket at hotellet i år 2000 fikk verneorganisasjonen Europa Nostras høyeste pris, sølvmedalje, for bevaring av hotellet som unikt kulturminne.

Etter en hyggelig vandring i hagen i det fine været var det nesten vanskelig å rive seg løs for å ta plass i bussen og kjøre videre mot Gaustablikk Hotell som ligger ved foten av Sør-Norges høyeste fjell. Hotellet ligger på 960 m.o.h. Det som i 1970 startet som en liten fjellstue, består i dag av hotell og leiligheter. Vi møtte vår nå reparerte buss med bagasjen, og det ble servert stor middagsbufet på hotellet. På veien fortalte Arne Bjørnsgård litt om kraftutbyggingen i Telemark som han har god greie på. Det er veldig bra at noen deler med oss kunnskaper, erfaringer og opplevelser på turene våre, og vi takker Arne for det.

Vi fikk mer en nok mat selv om vi var mye forsinket. Etter middagen fikk vi litt orientering om hotellet som er et familiedrevet hotell i flere generasjoner og områdene rundt. Resten av kvelden hadde vi det hyggelig sammen i salongen. Noen benyttet dansegulvet, og ellers gikk praten til langt på kveld. Vi fikk se Gaustatoppen, men det skyet litt til så vi var spente på været videre på turen.

Dag 2

Etter frokost tok vi plass i bussen og satte kursen mot foten av Gaustatoppen. Tåka på toppen kom og gikk, men de fleste valgte å ta heisen opp for heisen må sies å være en attraksjon i seg selv selv om utsikten var svært begrenset for å si det mildt.

Siste helgen i juli 2010 åpnet Gaustabanen, etter lenge å ha ventet på godkjenning fra Norske Veritas. Gaustabanen er en spektakulær og dramatisk fløybane midt inne i Gaustatoppen - tidligere benyttet til militært virke. Nå kan omsider drømmen om å benytte den som turistanlegg realiseres, og bli en turistattraksjon i ultraklassen!

Gaustatoppen har vært en turistattraksjon i 200 år. Knappt noe fjell her i landet er oftere fotografert, og hvert år tar ca 30 000 turen opp til toppen. Nå blir Gaustatoppen tilgjengelig for alle, ikke minst for dem som av ulike årsaker er avskåret fra å vandre i fjellet. Etter turen på Gaustatoppen som etter hvert ble en kjørlig fornøyelse, var det godt å ta vi plass i bussen og sette kursen til Vemork.

Omgitt av storslått natur ligger den vakre bygningen som et minnesmerke over norsk industrihistorie. Vemork kraftstasjon stod ferdig i 1911. Den ble da regnet som verdens største.

Kraftstasjonen leverte strøm til Rjukan Salpeterfabrikker og fra 1929 til Hydrogen fabrikk på Vemork. Under den andre verdenskrig ble Vemork et alliert krigsmål. Den tyske atomforskningen skulle rammes ved å stoppe produksjonen av tungtvann på Vemork. Gjennom utstillinger, film og interaktive stasjoner fikk vi et nært møte med norsk industri- og krigshistorie. Vannkraft, norsk teknologi og ingeniørkunst, og ikke minst rullerens og industriarbeiderens innsats, gjorde Rjukan berømt som industristed..

På hjemveien måtte vi kjøre en omvei på grunn av rasfare i tunnelene og flom, men det var ekstra mye flott natur å se og fint å kjøre en vei som mange sjelden kjører nå .

Deretter gikk turen til Kongsberg der det ble servert 2-retters middag med kaffe på Gamle Kongsberg Kro før siste etappe hjem til Lørenskog.

Vi takker Carlsen Turistbusser for en godt tilrettelagt tur Tormod og ikke minst studentene for at turen ble en gjennomført hyggelig og lærerik opplevelse.

Torill Tangerud ref.

